זוזא מאכא בהדיה (א) דלא נפיק, תקע ליה א] אחרינא ויהביה ניהליה: ב] שלשים של עבד חמשים של אונס ושל מפתה, וכו': הא תו למה לי הא תנא ליה רישא? אונס ומוציא שם רע איצטריך ג] סלקא דעתך אמינא כיון דלא כתיב בהו 'שקלים' אימא זוזי בעלמא קמ"ל דמילף קא ילפי מהדדי ד]: חוץ מן השקלים: תנא חוץ מן השקלים ומעשר והראיון. שקלים דתנן *מצרפין שקלים לדרבונות מפני משאוי הדרך מעשר דכתיב (דברים יד) וצרת הכסף בידך והראיון תני רב יוסף שלא יביא סינה לעזרה:

מתני' אין פודין לא בעבדים ולא בשטרות ולא בקרקעות ולא בהקדשות. *כתב לכהן שהוא חייב (ב) ה] (ליתן) חמשה סלעים, חייב ליתן לו ובנו אינו פדוי, לפיכך אם רצה הכהן ליתן לו מתנה רשאי. [ה] המפריש פדיון בנו ואבד חייב באחריותו שנאמר (במדבר יח) יהיה לך, ופדה תפדה:

גמ' מתני' דלא כרבי *דתניא רבי אומר בכל פודין בבכור אדם חוץ מן השטרות מאי טעמא דרבי דריש ריבויי ומיעוטי ופדויו מבן חדש ו] (תפדה) ריבה, בערכך כסף ז] (חמשת שקלים) מיעט, תפדה ריבה - ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל, מאי רבי רבי כל מילי, ומאי מיעט מיעט שטרות ורבנן דרשי כלל ופרט ופדויו מבן חדש כלל, בערכך כסף ח] (חמשת שקלים) פרט (פדה) תפדה חזר וכלל - כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון: יצאו קרקעות שאין מטלטלין, יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות, יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין אין גופן ממון, אמר ליה רבינא למרימר: ורבי ריבויי ומיעוטי דריש, והא רבי כללי ופרטי דריש ט] במרצע *דתניא (דברים טו) מרצע אין לי אלא מרצע מנין לרבות הסול והסירא והמחט והמקדח והמכתב? ת"ל ולקחת לרבות כל דבר שנלקח ביד דברי רבי יוסי ברבי יהודה רבי אומר מרצע - מה מרצע מיוחד של מתכת אף כל של מתכת ואמרינן במאי קא מיפלגי? רבי דריש כללי ופרטי רבי יוסי ברבי יהודה דריש ריבויי ומיעוטי! אין בעלמא בכללי ופרטי דריש והכא כדתנא דבי רבי ישמעאל *דתנא דבי רבי (ויקרא יא) ישמעאל במים במים שתי פעמים אין זה כלל ופרט אלא ריבה ומיעט ורבנן - י] (אמרי) כדאמרינן במערבא כ"מ שאתה מוצא שתי כללות הסמוכים זה לזה הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט: ולא בהקדשות: פשיטא לאו דידיה נינהו? אימא

ולא

זוזא מאכא. שנפחתה צורתו ולא הוה שקיל ליה כלומר לא היה ניקח בעיר להוצאה לא היה הדינר שקול ושוה לו כלום: הא תו למה לי. יא] האי 'וכולם' הא תנא ליה: משום אונס ומוציא שם רע. איצטריכא ליה למיתני האי 'וכולם בשקל הקודש' משום דרישא לא תנא שקל הקודש ומיהו פשיטא לן באיך כולהו דסלעים* נינהו דהא בפדיון הבן כתיב (במדבר ג) חמשת שקלים לגולגלת ובעבד כתיב (שמות כא) שלשים שקלים יתן (בעל השור) לאדוניו ובמפתה כתיב (שם כב) כסף ישקול אבל באונס ומוציא שם רע לא כתיב שקל וסד"א יב] [הא] דתנא ברישא במנה צורי כל חד וחד כי דיניה קאמר היכא דכתיב 'שקלים' יהיב שקלים צורים, והיכא דלא כתיב שקלים ליתיב דינרי צורים קמ"ל סיפא 'וכולם בשקל הקודש' דמילף ילפי מהדדי בכסף קצוב מכסף קצוב כדרב אסי דלעיל. איכא ספרים יג] (לכתוב 'הכי') אטו כולהו בני פדיה נינהו וקפריך אמתניתין דנקט לשון פדיה בכולהו דקתני 'וכולן נפדין' והא לא שייכא לשון פדיה אלא בבכור תני כל הנפדין נפדין בכסף ושוה כסף כל הנפדין כגון בכור אדם והקדשות יד] ומעשר שני. אינו נפדה אלא בכסף טבוע ולא בשוה כסף, ואפי' פרוטות טבועות שפיר דמי: והראיון. לקנות עולת ראייה הנקנית בשתי מעות כסף כדאמרי' בחגיגה (דף ו.) הראייה שתי כסף והכא שתי כסף - טבועות בעינן: מצרפין שקלים לדרבונות. בני העיר ששולחין שקליהם לירושלים מצרפין אותן ולוקחין מהן דרבונות (ג) טו] (הוו) זהובים טבועים דרבונות אין, שאר זהב (לא) שאינו טבוע ובמסכת שקלים (דף ז.) מפרש טעמא שמא תיזול מרגליות כו' והוא הדין לכל שוה כסף שמא יזול ונמצא הקדש נפסיד אבל טיבעא לא זייל: וצרת הכסף. דבר שיש עליו צורה: ה"ג ראיון תני טז] [נמי] רב יוסף שלא יביא סינה כסף סיגי' אלא טבוע (ד) *והיינו ברייתא דרב יוסף לאו לפרושי אלא לסיועי: מתני' אין פודין בכור אדם לא בעבדים כו'. אע"ג דאמרן לעיל (דף מט:) בכסף ובשוה כסף (ה) [אבל] לא בשטרות. שאם יש לו שטר על חבירו בה' סלעים ונתנו לכהן שיגבה אותו חוב בפדיון בנו אינו פדוי: ולא בהקדישות. מפרש בגמרא: כתב לכהן שהוא חייב (ו) יז] ליתן לו ה' סלעים. משום פדיון בנו: ובנו אינו פדוי. כדאמרינן בגמרא שמא יאמרו פודין בשטרות: לפיכך. דאמרן חייב ליתן לו ה' סלעים (ז) יח] אם רצה הכהן לתנם ולהחזירם לו במתנה רשאי אבל תקנתא אחריתי ליכא: יהיה לך ופדה תפדה. כשיהיה לך הפדיון אז יהיה פדוי והאי קרא לאהרן אמר ליה רחמנא: גמ' מיעט. כסף ולא מידי אחרינא: מיעט שטרות. דלא חשיבי מידי: תפדה חזר וכלל. ואע"ג דהאי 'תפדה' כתיב קודם לפרט אפ"ה דייינן ליה בכלל ופרט כדאמרינן לקמן: שהוקשו לקרקעות. והתנחלתם אותם וגו' (ויקרא כה): הסול. ברוק"א בלע"ז: הסירא. קוץ: מכתב. עט(ח): ואמרינן במסכת קדושין (דף כא.): במאי קא מיפלגי רבי דריש כללי ופרטי. ולקחת כלל מרצע פרט ונתת באזנו חזר וכלל מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת: ורבי יוסי ב"ר יהודה דריש ליה ברבויי ומיעוטי. ומאי רבי רבי כל מילי *) ומאי מיעט מיעט סם: (ט) והכא. היינו טעמא דדריש ריבויי ומיעוטי כדתנא דבי ר' ישמעאל בשילהי אלו טריפות (חולין סו.) כל מקום שנאמר במים במים ב' פעמים כלומר כל מקום שנאמר ב' כללות זו אצל זו ופרט אחריהן כגון הכא את זה תאכלו מכל אשר במים אשר לו סנפיר וקשקשת במים דהיינו שתי כללות דמשמע דבכל מים בעינן סנפיר וקשקשת ופרט כתיב אחריהם בימים ובנחלים דמשמע בימים ובנחלים שנובעים הם בעינן סנפיר וקשקשת אבל הגדילים במים מכונסין מיתאכלי בלא סנפיר וקשקשת אין זה כלל ופרט לא דיינינן ליה בכלל ופרט אלא מטילין הפרט ביניהן ודנין אותו ברבויי ומיעוטי והכא נמי ופדויו מבן חדש כלל, תפדה חזר וכלל והרי שתי כללות הסמוכות זה לזה והפרט אחריו הלכך בריבויי ומיעוטי דרשינן להו: ורבנן. דדרשי להו בכללי ופרטי סברי כדאמרינן במערבא:

ולא

*) נ"א מאי מיעט מיעט כל מילי וע' רש"א

כלים של חמשים זוז ובפרק מציאת האשה (כתובות דף סו.) לא יפחות לה מחמשים זוז ודייק בגמרא דחמשים זוזי פשיטי קאמר ולא דייק כלל מדרב יהודה אמר רב אסי וכתובת בתולה שהיא מאתים יט] צורים בין למאן דאמר דאורייתא בין למאן דאמר דרבנן ואפי' כתובת אלמנה שהיא לכולי עלמא דרבנן הויא מנה צורי ונראה לר"י דלא מיירי הכא אלא בסלעים דומיא דכסף קצוב האמור בתורה שאין כתוב בתורה אלא שקלים:

והראיון תני רב יוסף כו'. פי' בקונטרס דהכי גרסי' תני נמי רב יוסף שלא יביא סינה כסף סיגים אלא טבוע והא ברייתא דרב יוסף לא לפרושי אלא לסיועי ולא משמע כן דמה צריך להביא ברייתא לסיועי לברייתא ועוד דלא הוה ליה למימר שלא יביא אלא לא יביא ועוד דמשמע *כאחריניות דמפרש בכל חד טעמא לכך נראה לפרושי טעמא *(אחר) דאם היה מביא שוה כסף זימנין דמייתי נסכא וכסף סיגים שלא ישוה שתי מעות כסף ולא ימכרו לו *לעולת ראייה טובה באותה סיגה כאילו היה מביא כסף טבוע:

כתב לכהן שהוא חייב לו חמש סלעים. בכתובות בריש הנושא (דף קב.) מייתי לה גבי פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש דחייב אני לך מנה בשטר ופירש שם בקונטרס כגון שכתב כ] לו בשטר ונתן לו בפני עדים ופליגי *מדחשיב הודאה דאלימא מילתא. בשטר אף על גב דלא א"ל אתם עדיי ור"ת מפרש כגון שבא לחייב עצמו באותו שטר אע"פ שאינו חייב לו כלום וצריך ליישב כל הסוגיא ושם פירשתי:

אימא ולא הקדשות בכל אלו. בפסחים (דף לה:) ובהזהב (ב"מ מד.) מייתי גבי הקדש שחללו על גבי קרקע שאינן פדויין מדכתיב ונתן הכסף וקם לו משמע דמההוא קרא קא כא] דרשי אבל אי אפשר לומר [כן] דבת"כ בפרשת ואם בחקותי דריש כב] מוכל ערכך יהיה בשקל הקדש כדפירש כג] שם בקונטרס ולא אתא שם להביא אלא חד מקראי דכתיב בהו כסף גבי הקדש וכן מצינו בכמה מקומות שאין מביא עיקר הדרשה בכל דוכתא *כדאייתי *בקדושין (דף ג) בנעוריה בית אביה כל שבח נעורים לאביה אע"ג דבהפרת נדרים כתיב וכן גיטין (דף כא:) ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה דההיא דרשה ליתא לרבנן אלא לר' יוסי הגלילי:

מז א מיי' פ"ד מהל' מעשר שני הל"ט :

מח ב מיי' פ"א מהל' חגיגה הל"ג :

מט ג מיי' פי"א מהל' בכורים הלכה ו סמג עשין קמב טוש"ע יו"ד סי' שה סעי' ג :

נ ד מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ד : [ה] כרמב"ם כשמיטו ומה כתה"ע עליו אבל כטוש"ע יו"ד סימן שה סעיף ט איתא]

*ע' תוס' לעיל דף נ: ד"ה כסף צורי

שקלים ג: ס"ב מ"ח

[עס במשנה איתא לדרכונות ופי' הר"ב והוא מטבע של זהב כדכתי' דרכמונים זהב וכן גרס הערוך ערך דרכון וע' ב"ב קסה ע"ב במשנה ובתוס' שם]

חולין סו: ב"ק סד: שבועות ה. [זבחים מד. ע"ש]

הגהות הב"ח

(א) גמ' זוזא מאכא בהדיה (דלא נפיק) תא"מ ונ"ב ס"א ולא הוה שקיל ליה [illegible] דלא הוה משתקל ליה [illegible] בעת [illegible] פלגא [illegible] תקע ליה אחרינא ויהביה ניהליה: (ב) שם במשנה כתב לכהן שהוא חייב לו ה' סלעים וכו' ליתן לו מתנה כצ"ל ואות ב' נמחק: (ג) רש"י ד"ה מצרפין וכו' ולוקחין מהן דרבונות [illegible] היו זהובים טבועים דרבונות אין שאר זהב וכו' שאינו טבוע לא ובמסכת: (ד) ד"ה [illegible] טבוע [illegible] ד"ה [illegible] כסף [illegible] עבדים [illegible] וכד"ה: (ה) [illegible] שהוא [illegible] ליתן [illegible] לפיכך [illegible] אחרים [illegible] הכהן [illegible] במתנה: (ח) [illegible] כברזל [illegible] והכא [illegible] היינו וכו' ופרט שכתוב אחריהם בימים :

שיטה מקובצת

א] לית זימני אחרינא : ב] ניהליה וכולם בשקל הקדש במנה וכו' הא תו : ג] איצטריך ליה : ד] מהדדי . ס"י וכולן נפדין בכסף ושוה כסף: והני בני פדיה נינהו ה"ק וכל הנפדין . נפדין בכסף ובשוה כסף : ה] חייב לו ה' סלעים : ו] תי' תפדה נמחק : ז] תי' חמשת שקלים נמחק : ח] תי' חמשת שקלים נמחק : ט] ממרצע אות ב' נמחק : י] ורבנן . ס"א אמר רבינא כדאמרי במערבא כו' וכן גרים הרגמ"ה : יא] לי למיתני האי : יב] וסד"א דהא דתנא רישא במנה : יג] ספרים דגרסי הכא : יד] ומעשר שני והד"א תי' מעשר נמחק: טו] דרבונות של זהב הוו טבועים דדרבונות אין שאר זהב שאינו טבוע לא : טז] תני נמי רב יוסף כו' סינה לעזרה סינה כסף : יז] חייב לו ה' סלעים : יח] סלעים אחרים אם : יט] מאתים זוז צורים : כ] שכתב כך לו בשטר ולא חתם ונתן : כא] קא דריש : כב] דריש לאו מוכל : כג] כדפירש בקונטרס והתלמוד לא חש :

בשטר

רבינו גרשום

מה' בסלע דאורייתא : מאכא.קל : הא תו למה לי . דהדר ותני וכולן בשקל הקדש במנה דצורי : הני בני פדייה נינהו שלשים של עבד ושל אונס ומפתה ומוציא שם רע מאי פדייה אית בהו: תני כל הנפדין כגון בכור והקדש בין בכסף בין בשוה כסף חוץ מן השקלים דאין נפדין בשוה כסף : מצרפין שקלי' לדרכונות. באחד באדר משמיעין על השקלים הגזבר יכול להלף השקלים בדרכונות זהב שקורין בלע"ז קונציש : מפני משאוי הדרך . שצריך להעלותו לירושלם ללישכה טעמא דמפני משאוי הא לאו הכי אין פודין [אלא] בכסף:והראיון.שהיא מעה כסף אינו יכול להביא שוה כסף אלא כסף צרוף: תני רב יוסף שלא יביא סינה לעזרה . כסף סינים מעורבב בשאר מתכות : אין פודין . הבכור לא בעבדים ולא בשטרות שאין יכול ליתן לכהן שטר חוב שיש לו על אחרים בשביל פדיון הבן : כתב לכהן כו' ובנו אינו פדוי . עד שיתן : לפיכך . הואיל ימשון כהן אם רצה הכהן ליתן לו מתנה אותן ה' סלעים שקבל ממנו רשאי : ר' דריש כללי ופרטי: ולקחת כלל כל דבר לקיחה מרצע פרט ונתת חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט של מתכת . ור' יוסי דריש ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל : אין בעלמא ר' כללי ופרטי דריש והכא . גבי בכור מ"ט דריש רבויי ומיעוטי משום דהאי ופדויו מבן חדש תפדה כתיבי תרי כללי גבי הדדי וחדר פרט (כלל) בערכך כסף . והוי כדתנא דבי ר' ישמעאל במים במים ב' פעמים דכתיב את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר (אין) לו סנפיר וקשקשת . במים והדר כתיב פרט בימים ובנחלים הואיל וכתיבי כללי גבי הדדי אין זה כלל ופרט אלא ריבה ומיעט : ורבנן דאמרי דדרשי

כללי

נוטא/מגנה
דברים שבדרבנות רק כסף ולא שוה כסף

נוטא/
דברים שאין פודין בהם בכור

חיוב אחריות אם נאבד כסף הפדיון לפני שהגיע ליד הכהן

נוטא/מגנה
מה' רבי ורבנן ארוך בעניין הפסוק גבי פדיון הבן [illegible]